

ÖZEL SAHAKYAN NUNYAN ERMENİ ANADOLU LİSESİ

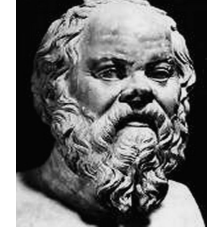
FELSEFE BÜLTENİ
DÜŞÜN ATÖLYESİ
-İYİLİK ÜZERİNE-

"HER ŞEYDEN ÖNCE İYİ OLALIM, ONDAN SONRA MUTLU OLURUZ."

J.J.ROUSSEAU

PLATON'UN AHLAK ("İYİLİK") ANLAYIŞI

Platon ahlakı Sokrates'te de olduğu gibi iyi kavramı üzerine şekillenir. İdealizmden yola çıkarak iyinin insanın içinde olduğunu savunur. Bu nedenle iyiliği içimizde aramamız gerekir. İnsanın içindeki sestir iyi. Kişi iyiye yöneldikçe ahlaklı olacaktır; fakat iyi kavramı insanın içinde olsa bile herkeste eşit olarak bulunmamaktadır. Nasıl ki erdeme sahip olmak ancak bilgiye yoğunlaşmakla ve zamanla gerçekleşirse; iyi de insanın ona yönelmesinde kendini gösterecektir. İnsan iyiye yaklaşabileceği gibi, sadece iyi ideasının yansımasını da yaşayabilir. Bu nedenle amaç olarak ahlaklı bir yaşamı hedeflemek önemlidir. Platon'a göre ahlak yaşamın amacıdır. Ahlakın temelinde erdemin olduğundan daha önce bahsetmiştik. Erdem bilgeliktir. Bilgelik ise kişiyi mutluluğa götüren tek yoldur. Mutluluk tek amaçtır ve yücedir. Kişi mutluluğu kendinden dolayı ister, kendinde değer taşır mutluluk.

Platon ahlakı toplumsal olandan ayırmaz. Yaşamla ilgili en yüce kavram olarak devleti belirler. Toplum devlet olmadan var olamaz, bu nedenle devlete karşı yükümlülükleri de vardır. Nasıl ki amaç mutluluksa bu mutluluğun ulaşılabileceği yer de yine devlettir. Devlet dışında insanlar mutluluğu bulamazlar. Bunun nedeni ise insanın doğal güçsüzlüğünden kaynaklanır. Güçsüz olan insan devlet sayesinde korunur ve devletin korumasına karşılık ona borçlu hale gelir ve yükümlülüklerini yerine getirmesi gerekir. İnsan en ilkel ihtiyaçlarını bile toplumsallaşmadan karşılayamaz; fakat asıl sorun bu toplumsallaşmanın ne şekilde olacağıdır. En yüce amaç iyiye ulaşmaksa iyi devlet nasıl olacaktır sorusu akıllara gelmektedir. Bu sorunun yanıtı ise yine bilgedir. Toplum içindeki en bilge kişiler başa geçerek yönetimi elinde tutmalı ve tüm kararları vermelidir. Bilge kişi her zaman iyiye yöneleceği için hem adaleti hem de eşitliği sağlayacak bu sayede kendinin ve tüm toplumun mutluluğunun sorumluluğunu üstlenecektir.

SOKRATES'İN AHLAK ("İYİLİK") ANLAYIŞI

Felsefenin ahlakı bir disiplin olarak ele alıp incelemesi, toplumsal bunalım dönemlerinde kendini göstermiş ve bir ihtiyaç haline gelmiştir. Yunanistan' da yaşayan ilk filozoflar olarak bilinen yedi bilgeler toplumdaki sorunları, ahlakı irdeleyerek çözmeye çalışmışlardır. Yedi bilgilerden sonra Sokrates ahlak alanına yönelmiş, felsefesinde ilk sırayı ahlaka vermiştir. Sokrates'in ahlaka yönelimi dönemin karmaşıklığına son vermek amacı ile olmuştur. Yunanistan'ın ahlaki çöküntü yaşadığı bunalımlı dönemlerinde parayla ders vererek bilginin göreliliğini savunan sofistlere karşı Sokrates, iyi ve kötünün ayırt edilebileceğini savunarak bilginin göreliliğine karşı çıkmıştır. Sofistler **"insan her şeyin ölçüsüdür"** derken ahlak da yâdsınmış, iyi kişiden kişiye göre değişen bir kavram olarak ele alınmıştır. O dönemde gerçek bilgi değerini kaybederken, sadece güzel konuşma sanatı öne çıkmış insanlar bilgiden uzak kalmışlardır. İyi ve kötünün göreliliği görüşü insanları istedikleri gibi davranmaya yönelmiş, ahlaki değerler kaybolmaya başlamıştı. Sokrates ise, insanların nasıl yaşamaları gerektiği üzerinde durmuş, erdem kavramını temel alarak insanın ancak bilgi ile erdem sahibi olabileceğini savunmuştur. Sokrates'in felsefesi **"iyi bir yaşam nasıl olur"** sorusu üzerine şekillenir. Tüm çabası bu soru ile birlikte insanların cevabını bulmasını sağlamaktır. Sokrates bir kuram oluşturup insanlara bu kuramı aktarmamış, onlara sorular sorarak önce bilgisizliklerini göstermiş, ardından yine sorularla insanların doğru yolu bulmalarına yardımcı olmuştur. **"Tek bildiğim şey hiçbir şey bilmediğimdir."** sözü ile bilginin göreliliğini değil, her bilginin şüphe süzgecinden geçmesi gerektiğinin üzerine durarak doğruya ulaşmayı amaç edinmiştir.

Sokrates'e göre insanı kötülüğe sürükleyen bilgisizliğidir. **"kimse bilerek kötülük yapmaz."** Sözü ile kişinin iyi bir yaşam sürmesini bilgi sahibi olmasına bağlamıştır. Bilgi edinen kişi erdeme sahip olacaktır. Erdem ve bilgi Sokrates'e göre özdeştir. Bilgi edinen kişi eylemlerinde iyiye yönelecek, iyi bir yaşam süren kişi erdem sahibi olacak ve erdem sayesinde de mutluluğa ulaşacaktır. Burada mutluluk ahlakını görmekteyiz. Ahlakın amacı mutluluktur, insanın ulaşmak istediği en yüksek iyi de ancak mutluluktur ve mutluluğun yolu da erdemden geçer. Sokrates'in yazılı eseri olmadığı için onun hakkında bilgilerimiz Platon'un diyaloglarından. Platon diyaloglarında Sokrates'i konuşturur. Sokrates hakkında edindiğimiz bilgilere göre yaşamı ve düşünceleri arasında çelişki olmadan, ahlaklı bir yaşam sürmüş, kendi doğruları uğruna ölümü de göze almıştır.

HİÇBİR İYİLİK KÜÇÜK DEĞİLDİR (GERÇEK BİR HİKAYE)

Philadelphia'da bundan yıllarca önce çok yağmurlu bir günde ve saatler gece yarısını biraz geçte bir otelin önünde duran arabadan inen orta yaşın üzerindeki karı-koca içeri girerler.. Resepsiyonda genç bir adam durmaktadır..

Çift oda ister. Resepsiyon görevlisi "Burası küçük bir yer. Ve tam 3 tane toplantı yapılıyor.. Hiç boş yerimiz yok maalesef. Ama sizin gibi bir çifti bu yağmurda sokağa bırakamam. Buyurun benim odamda kalın. Bir süit değil ama rahat edersiniz" der..

Karı-koca çok sevinir ve adama teşekkür ederler.. Ertesi sabah ayrılırken adam genç resepsiyon görevlisine şöyle der: "Siz burayı değil Amerika'nın en iyi otelini yönetmelisiniz. Kim bilir belki bir gün size bir otel yapabilirim.." Gülüşürler ve karşılıklı sıcak ifadelerden sonra karı-koca otelden ayrılırlar..

Aradan yıllar geçer. Resepsiyon görevlisi olayı unutmuştur bile.. Bir gün bir mektup alır. Mektupta o adam o geceyi hatırlatmakta ve kendisini New York'ta 5'inci cadde ile 34'ün kesiştiği noktada beklediğini söylemektedir. Mektubun içinde bir de New York'a uçak bileti vardır. Genç resepsiyon görevlisi New York'a gider.. Adam onu verdiği adreste beklemektedir. El sıkıştıktan sonra köşedeki kırmızı binayı gösterip şöyle der: "Bak.. İşte otelin..."

Bunu söyleyen adamın adı William Waldorf Astor'dur..

Ve bu ülkenin en iyi otellerinden biri olan Waldorf Astoria'nın ilk Genel Müdürlüğü teklifini alıp bu görevi yapan genç resepsiyon görevlisinin adı da George C. Boldt'tur...